

Lillesand kommune

Plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2031
Vedtatt av Lillesand bystyre i sak 170/19

Sup og Stup vannfestival. Foto: Magne Haugen

Prioritert handlingsprogram 2020-2023
Vedtatt av Lillesand bystyre i sak 179/19

Plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2031

Innhold

	Side
Innledning	3
Sentrale begreper og tilskuddsordninger	4
Bakgrunnsmateriale – planer og styringsdokumenter	5
Formål	6
Visjon, satsingsområder og strategier	7
Dagens situasjon	7
Anleggsutbygging – tiltak gjennomført 2015-2019	9
Oversikt over eksisterende anlegg og områder	10
Beskrivelse av viktige anlegg og områder	12
Skjærgårdsparken - Skjærgårdstjenesten	16
Sikring av arealer	16
Oversikt over lag og foreninger med undergrupper og medlemstall	17
Midt-Agder Friluftsråd	18
Framtidige utfordringer og virkemidler	19
Vurdering av nye behov og tiltak på kort og lang sikt	19
Tiltak for rettelegging for friluftsliv	22
Uprioritert liste over langsiktige behov	25
Eierforhold, drift og vedlikehold	28
Virkemidler for gjennomføring	29
Prioritert handlingsprogram 2020-2023	30

Innledning

En kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet ble første gang vedtatt av Lillesand kommunestyre i 1995. Gjeldende kommunedelplan ble vedtatt av bystyret 29.10.14 i sak 127/14. Den har et 12-årsperspektiv og munner ut i et 4-årig prioritert handlingsprogram. Sist planen ble revidert var det et krav fra Kulturdepartementet at den måtte være en kommunedelplan for å kunne søke om spillemidler. Dette kravet er nå tatt bort. I inneværende planstrategi er det derfor lagt opp til at det blir en *temaplan*. Dermed er den ikke lenger underlagt plan- og bygningsloven sine prosesskrav, noe som gjør planarbeidet noe enklere.

Hovedregelen er at planen bør revideres en gang hver kommunevalgperiode og fortrinnsvis hvert fjerde år. Med revisjon menes en full gjennomgang av hele planen. Med rullering menes endringer i det 4-årige handlingsprogrammet. Dette behandles hvert år samtidig med økonomiplanen.

Større idrettsanlegg må være omtalt og vurdert i langsiktig plan og framkomme på uprioritert liste før de kan tas inn i handlingsprogrammet.

Planprosess

Arbeidet med revisjon av planen ble lagt opp slik:

20.03.19	Helse-, kultur- og velferdsutvalget (HKV) vedtok forslag til planprogram
29.04.19	Orientering om planprosessen i rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne
22.05.19	Orientering om planprosessen på åpent møte i rådhuset
25.06.19	Orientering om planprosessen på årsmøte i Lillesand idrettsråd
26.08.19	Eldrerådet, barne- og ungdomsrådet og rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne fikk planforslaget til uttalelse.
28.08.19	HKV-utvalget la planforslaget ut til høring med frist 15. oktober
18.11.19	Tjenesteutvalget vedtok revidert plan – langsiktig del 2020-2031
04.12.19	Bystyret vedtok revidert plan – langsiktig del 2020-2031
25.11.19	Tjenesteutvalget vedtok 4-årig prioritert handlingsprogram 2020-23
11.12.19	Bystyret vedtok 4-årig prioritert handlingsprogram 2020-2023

Organisering

Prosjektleder:	Enhetsleder kultur og bibliotek
Prosjektgruppe:	Prosjektleder 1 repr. for teknisk drift 1 repr. for Lillesand idrettsråd
Administrativ styringsgruppe:	Rådmannens lederteam – RLT
Politisk styringsgruppe:	HKV-utvalget, fra okt. 2019 tjenesteutvalget

Sentrale begreper

- **Idrettsanlegg eller ordinære anlegg** er anlegg som i hovedsak er knytta til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.
- **Nærmiljøanlegg eller aktivitetsanlegg** er anlegg eller områder tilrettelagt og tilgjengelige for uorganisert eller egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Primært for målgruppa barn og unge, men også for lokalbefolkningen for øvrig.
- **Friluftsområder** er områder som det offentlige har skaffet seg rådighet over og skal være for allmennhetens bruk. Denne råderetten har Staten betalt for ved hjelp av midler bevilget av Stortinget, og råderetten skjer enten ved kjøp eller langvarig leie, som oftest over 20 år.
- **Friområder** er avgrensede områder med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmennhetens rekreasjon og opphold. Områdene er vanligvis ervervet, opparbeidet og vedlikeholdt av kommunen, og kan være parkanlegg, turveier, lysløyper, lekeplasser, nærmiljøanlegg og badeplasser.

Tilskuddsordninger

Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2018 (V-0732 B), og Tilskudd til tiltak i statlig sikret friluftslivsområde (kap. 1420 post 78) finnes på www.Regjeringen.no. Informasjon om fylkeskommunale tilskuddsordninger finnes på Aust-Agder fylkeskommens nettsider.

- **Spillemidler** er penger fra overskuddet i Norsk Tipping A/S som Stortinget, med hjemmel i lov om pengespill, har bestemt at skal fordeles til idretts- og kulturformål. Kultur- og kirke departementet bevilger hvert år tilskudd av spillemidlene til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det er fylkeskommunen som ut fra en tildelt ramme fordeler midler til anlegg rundt om i kommunene. For ordinære anlegg utgjør spillemidlene 1/3 av totalkostnaden inntil et visst maksimumsbeløp. For nærmiljøanlegg ytes det spillemidler tilsvarende 50 % av kostnaden inntil et visst maksimumsbeløp.
- **Fylkeskommunalt tilskudd til friluftslivstiltak.** Aust-Agder fylkeskommune tildeler hvert år tilskuddsmidler til friluftslivstiltak. Søknadsfristen for 1. februar. Lokale lag og foreninger og kommunene i fylket kan søke på tilskuddsordningen. Fylkeskommunen vil spesielt satse på aktiviteter og tiltak i nærmiljøet, og som treffer barn og barnefamilier.
- **Tilskudd til fylkesidrettsanlegg.** Målsetningen med denne fylkeskommunale tilskuddsordningen er å bidra til å opprettholde en formålstjenlig standard på fylkesidrettsanleggene i Aust-Agder. Tilskuddet er et virkemiddel for å realisere fylkeskommunens målsetninger, i tråd med de til enhver tid gjeldende planer. Anlegg som har en formell status som fylkesidrettsanlegg i Aust-Agder kan støttes av denne ordningen. På et fylkesanlegg for idrett skal en kunne avholde nasjonale mesterskap. Det fylkeskommunale tilskudd skal være et bidrag til prosjekter som i hovedsak er finansiert på annen måte. Det kan søkes tilskudd til investering ved rehabilitering, samt til tiltak for å forbedre driftsøkonomien til anlegg med liten mulighet for egeninntjening. Eiere av fylkesidrettsanlegg i Aust-Agder kan søke.

- **Statlige tilskudd til friluftaktivitet.** Aust-Agder fylkeskommune forvalter den nasjonale tilskuddsordningen "Tilskudd til friluftaktivitet". Lag, foreninger og friluftsråd kan søke på ordningen. Søknadsfrist for tilskuddsmidler er 1. februar. Formålet med ordningen er å medvirke til økt deltagelse i helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig friluftsliv for alle grupper i befolkningen. Målgruppen for ordningen er lag og organisasjoner som arbeider med aktivitetsfremmende tiltak for friluftsliv. Midlene skal brukes til tiltak som fremmer friluftslivet som utgangspunkt for gode helsevaner og miljøholdninger. Det tildeles primært midler til tiltak som stimulerer direkte til friluftaktivitet; som for eksempel organiserte turer, friluftslirer, praktiske kurs og annen opplæring i friluftaktiviteter. Tilskuddsordningen prioriterer:
 - Aktiviteter som er lite ressurskrevende og lett tilgjengelige for ulike brukergrupper.
 - Tiltak som blir gjennomført i nærområdet - særlig med vekt på byer og tettsteder.
 - Tiltak rettet mot barn, unge og barnefamilier.
 - Tiltak som stimulerer nye grupper til deltagelse i friluftslivsaktiviteter, f.eks. personer med nedsatt funksjonsevne og etniske minoriteter.
 - Tiltak som legger til rette for lavterskeltilbud for grupper som ikke allerede er aktive.
 - Tiltak som fremmer innlandsfiske som friluftslivsaktivitet.
 - Tiltak som medvirker til å synliggjøre og formidle kulturminner som opplevelsesverdi i friluftsliv.

Bakgrunnsmateriale – planer og styringsdokumenter

- Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet, revidert 2014.
- Kommuneplan 2018-2030.
- Forvaltningsplan for statlig sikra friluftslivsområder Lillesand kommune 2019-2023
- Aktive Austegder II – regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet – lokale og regionale kulturarenaer i Aust-Agder 2018-2021.
- Regionplan Agder 2020
- Strategi for folkehelse i Aust-Agder 2016-2017.

Nasjonale styringsdokumenter

På nasjonalt nivå har tre ulike departement ansvaret for kultur, idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Kultur- og kirkedepartementet har ansvar for statlig kultur- og idrettspolitikk, Helse- og omsorgsdepartementet har ansvar for å fremme fysisk aktivitet som et virkemiddel i det forebyggende og rehabiliterende helsearbeidet, og Miljøverndepartementet har ansvaret for den statlige friluftspolitikken. Dette stiller krav til samordning på dette feltet.

Stortingsmeldinger:

Meld. St. 26 (2011-2012): Den norske idrettsmodellen

Meld. St. 18 (2015-2016): Friluftsliv – Natur som kilde til livskvalitet

Meld. St. 19 (2014-2015): Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter

Meld. St. 8 (2018-2019): Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida

Rapport fra Strategiutvalget for idrett: Statlig idrettspolitikk inn i en ny tid

Fylkeskommunens rolle

Aust-Agder fylkeskommune har det regionale utviklingsansvaret for idrett, fysisk aktivitet, friluftsliv og for kulturelle møteplasser. Fylkeskommunen har også et regionalt utviklingsansvar for folkehelse sammen med Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder. De viktigste oppgavene for fylkeskommunen på fagområdene er:

- samordne og styrke innsatsen til det offentlige

- kompetanseutvikling
- bidra til hensiktsmessig utbygging og rehabilitering av anlegg
- aktiv medvirkning overfor kommuner og frivillige organisasjoner
- legge til rette for, stimulere og påvirke alle til fysisk aktivitet
- forvalte spillemidlene til idretts-, nærmiljø- og friluftslivsanlegg
- godkjenne planer for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet
- være pådriver for og samordne folkehelsearbeidet i fylket
- ansvar for å sikre friluftsområder og forvalte statlig sikra områder

Fylkesmannens rolle

Fylkesmannen skal iverksette nasjonal politikk på folkehelseområdet. Fylkesmannen skal se til at kommunene tar hensyn til helse og miljømessige forhold i planer, og at dette blir forankret i kommuneplanens samfunns-, areal- og økonomidel. Fylkesmannens miljøvernnavdeling ivaretar grunneierrollen for statlige friluftsområder.

Formål

Planen for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet skal bidra til å:

- Gjennomføre en plan- og målstyrt utbygging av anlegg og tilrettelegging av områder for idrett og friluftsliv.
- Gi god koordinering i forhold til andre virksomheter innen friluftsliv og kultur.
- Sikre arealer for idrett, lek, friluftsliv og samordne behovene for disse i tråd med vedtatte planer.
- Bedre finansieringsmulighetene ved å sikre tilgang på spillemidler.
- Utvikle gode opplegg for drift og vedlikehold.
- Avklare kommunens og frivillighetens oppgaver, ansvar og økonomiske forpliktelser ved utbygging, drift og vedlikehold av anlegg og områder for idrett og friluftsliv.

Åpning av aktivitetsalegg på Hæstadsletta høsten 2018. Foto: Lillesands-Posten

Visjon, satsingsområder og strategier

Kommuneplanens overordna visjon for Lillesand er: *Lillesand – unik, trygg og skapende.*

Et av kommunens tre hovedsatsingsområder er **Livsmestring og tilhørighet**. Lillesand kommune skal være en kommune hvor innbyggerne opplever livsmestring, trygghet og fellesskap. Et inkluderende samfunn hvor alle føler tilhørighet, føler seg nyttige og opplever mening er viktig for trivsel, livskvalitet og helse for hver enkelt. Vi skal være en kommune med gode oppvekstvilkår, som er et godt sted å bo for alle og med inkluderende møteplasser uansett interesse og alder. Dette samfunnet skaper vi i fellesskap med innbyggerne, frivillige organisasjoner og næringslivet.

Dette oppnår vi bl.a. gjennom følgende strategier:

- Vi tilrettelegger for gode fysiske, sosiale og kulturelle møteplasser som fremmer deltakelse og fellesskap
- Vi arbeider for et mangfoldig fritidstilbud for barn og unge, uten betydelige økonomiske terskler for deltakelse
- Vi sikrer helsefremmende barnehager og skoler, med et inkluderende læringsmiljø hvor alle barn og unge blir sett og anerkjent for sine ressurser
- Vi satser på inkludering, for å motvirke utenforskap arbeider vi for at alle er inkludert i arbeid og fritid

Strategier for kommunens satsing på tilrettelegging for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet (framskrevet fra kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet revidert i 2014):

- Sikre miljø- og ressursvennlig arealbruk og stedsutvikling. Ta vare på grøntområder og gi befolkningen tilgang til friluftsområder nære bosted. Sikre at nye anlegg gis en universell utforming.
- Hensynet til helse, miljø, sikkerhet, trivsel og livskvalitet for alle som oppholder seg og arbeider i kommunen må ligge til grunn for alle politiske vedtak.
- Vektlegging av nærmiljøtiltak og et variert tilbud innen idrett og friluftsliv som et middel til å oppnå økt trivsel for befolkningen.
- Sikre en fornuftig og forsvarlig forvaltning av friluftsområdene i kommunen, også de som omfattes av Skjærgårdsparken
- Trygge leke- og aktivitetsområder skal ligge i rimelig nærhet til bostedet.
- Innarbeide arealer og anlegg for fysisk aktivitet og rekreasjon i alle boområder.
- Sikre naturområder nær barnehager og skoler som leke- og aktivitetsområder og som områder egnet for å lære om miljø, natur og friluftsliv.
- Sikre at innsatsen for barn og unge i lokalsamfunnet koordineres. Støtte til lag og foreninger skal skje i tråd med kommunens prioriteringer.
- Legge til rette for at gymnastikksaler og andre lokaler på skolene kan brukes til frivillig aktivitet og arrangementer. Tjenesteutvalgets prioriteringer legges til grunn.

Sammenheng med andre kommunale planer

Kommuneplanens satsingsområder og strategier er styrende. Planlagte nye anlegg for idrett og friluftsliv som får arealmessige konsekvenser forankres i kommuneplanens arealdel. Investerings- og driftskostnader ved nye og eksisterende anlegg forankres i kommunens økonomiplan og budsjett.

Dagens situasjon - Lillesand kommunes arbeid for idrett og friluftsliv

Siden 1989 har det vært utarbeidet planer for idrett og friluftsliv som har vært behandlet og vedtatt i kommunestyret og seinere bystyret. Utbygging av idrettsanlegg har stort sett skjedd i

regi av kommunen, men også idrettslag og velforeninger har tatt initiativet til både idretts- og nærmiljøanlegg. Kommunen har bidratt med hjelp til spillemiddelsøknader og stilt grunn til disposisjon der det har vært nødvendig.

I Lillesand er sikring av arealer til lekeplasser, grønne korridorer, turstier og sykkelstier gjennomført ved reguleringsplanarbeid og ved grunneieravtaler. Kommunens tilrettelegging er gjort ut fra tanken om lett tilgjengelighet fra boligområdene. Kommunen har lagt stor vekt på nærmiljøtiltak og friluftslivets betydning som helse- og trivselsskapende aktivitet.

Lekeplasser og balløkker er viktige for trivsel og tilhørighet i boligområdene. Vedlikehold av nærmiljøanlegg på kommunal grunn bør skje i samarbeid og samspill mellom respektive vellag og kommunen. Vellagene bør ta ansvar for rydding og mindre vedlikeholdsarbeider, mens kommunen bør komme inn i bildet ved større opprustingsarbeider. Når det gjelder lekeplasser i nye boligfelt, så anlegges disse av utbyggerne, og kostnadene ved etablering av lekeplassene bakes inn i totalkostnaden.

Noen nærmiljøanlegg har blitt bygd etter initiativ fra vellag og FAU-organer på skoler og barnehager, og kommunen har bidratt med søknader om spillemidler samt materiell og mannskap.

Skjærgårdsparken utgjør ca 2200 da og offentlige friluftslivsområder i tilknytning til kysten dekker ca 2900 da. I tillegg kommer sikrede friluftslivsområder, friluftsområder og friområder på landsida. Det er i alt sikret over 5000 dekar til allmenne friluftsmål i Lillesand. Flere områder er kjøpt fullt ut for statlige midler og eies av staten ved Direktoratet for Naturforvaltning. Skjærgårdsparken omfattes av servituttavtaler mellom grunneierne og staten. Allmennhetens tilgang til strandsonen er nedfelt som et prinsipp i friluftslvsloven, og det er viktig å se til at denne rettigheten ikke svekkes i områder med stort utbyggingspress.

Aktivitetsanlegg på Justøya. Foto: Magne Haugen

Anleggsutbygging – tiltak gjennomført i perioden 2015-2019

Liste over anlegg hvor sluttregnskap er godkjent og spillemidler er utbetalt.

Nye ordinære anlegg	Totalkostnad	Spillemidler
Borkedalsstemmen tursti	739 000	250 000
Borkedalsstemmen tursti – lysanlegg	1 376 000	444 000
Stadion kunstgras 11-erbane	5 879 000	1 950 000
Stadion kunstgras 7-erbane	2 915 000	959 000
Springvannsheia tursti trinn 2	459 000	229 000
Kokkenes seilbase klubbhus	2 993 000	998 000
Kokkenes seilbase lager	394 000	132 000
Nærmiljø- /aktivitetsanlegg		
Borkedalen skole ballbinge	566 000	275 000
Tingsaker skole ballbinge	514 000	257 000
Borkedalen skole sandvolleyballbane	228 000	114 000
Stadion - aktivitetsareal ved hovedbanen	400 000	200 000
Rosenberg aktivitetsanlegg BMX og basket	165 000	67 000
Rosenberg aktivitetsanlegg trimomr med turnapp	250 000	125 000
Hæstadsletta aktivitetsanlegg trimpark	1 140 000	300 000
Hæstadsletta aktivitetsanlegg buldrevegg	774 000	300 000
Hæstadsletta aktivitetsanlegg utendørs treningsapp	555 000	223 000
Kart		
Eidjord nærmiljøkart	90 000	45 000
Hæstadveden nærmiljøkart	58 000	29 000
Høvåg sentrum nærmiljøkart	89 000	44 000
Springvannsheia nærmiljøkart	56 000	27 000
Tingsaker skole nærmiljøkart	52 000	26 000
Turløypehefte	146 000	43 000
SUM	<u>19 838 000</u>	<u>7 037 000</u>

OVERSIKT OVER EKSISTERENDE ANLEGG OG OMRÅDER

Oversikt over idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og friluftslivsområder		
Navn	Kategori	Eier/bruker
Batteriheia speiderhytte	Friluftsliv	Lillesand speidergruppe
Bergsøya friluftsområde	Friluftsliv	Kommunen
Borkedalen skole ballbinge	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Borkedalen skole gymsal	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Borkedalen skole tursti	Friluftsliv	Kommunen
Borkedalen skole aktivitetsløyper	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Borkedalsstemmen tursti	Friluftsliv	Kommunen
Borkedalsstemmen lysanlegg	Friluftsliv	Kommunen
Brentemoen skole aktivitetsanlegg	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Dyvig balløkke	Aktivitetsanlegg	Dyvig vel
Eidjord nærmiljøkart	Kart	I L Høvdingen
Ekornåsen aktivitetsanlegg	Aktivitetsanlegg	Ekornåsen vel
Epona Ryttersenter Sørlandsparken	Hestesportsanl	Epona Ryttersenter AS
Gaupemyr tursti	Friluftsanlegg	Kommunen
Gullholmen friluftsområde	Friluftsanlegg	Kommunen
Holta lysløype	Trim / friluftsliv	Lillesand I L
Holta O-kart	Kart	I L Høvdingen
Holta skileikområde	Aktivitetsanlegg	Lillesand I L
Holtahallen	Flerbrukshall	Kommunen
Humleøya friluftsområde	Friluftsliv	Kommunen
Hæstadsletta gard bygg	Idrettshus	I L Høvdingen
Hæstadsletta fotballbane - grus	Fotballanlegg	I L Høvdingen
Hæstadsletta fotballbane - kunstgress	Fotballanlegg	I L Høvdingen
Hæstadsletta nærmiljøanlegg	Aktivitetsanlegg	I L Høvdingen
Hæstadneset friluftsområde	Friluftsliv	Kommunen
Hæstadveden nærmiljøkart	Kart	I L Høvdingen
Høvåghallen	Flerbrukshall	Kommunen/I L Høvdingen
Høvåg O-kart	Kart	I L Høvdingen
Høvåg sentrum nærmiljøkart	Kart	I L Høvdingen
Høvåg skole fotball-/grusbane	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Høvåg skole balløkke	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Høvåg skole ballbinge	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Høvåg skole basket-/sandvolleyballbane	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Høvåg skole – O-kart	Kart	I L Høvdingen
Justøy nærmiljøanlegg	Aktivitetsanlegg	Justøy bygdslag
Kaldvell turområde	Friluftsliv	Kommunen
Kirkekleiva balløkke/sandvolley/hinder	Aktivitetsanlegg	Kirkekleiva vel
Kjevik O-kart	Kart	I L Høvdingen
Kjerkeheia aktivitetsanlegg	Aktivitetsanlegg	Kirkeheia og Kokkenes vel
Kokkenes seilbase klubbhus	Idrettshus	Lillesand seilforening
Kokkenes seilbase lager	Lagerbygg	Lillesand seilforening
Kvåse O-kart	Kart	I L Høvdingen
Lille og store Malmen friluftsområde	Friluftsliv	Kommunen
Lillesand skytebane – klubbhus	Idrettshus	Lillesand Skytterlag
Lillesand skytebane – skytebane	Skyteanlegg	Lillesand Skytterlag
Lillesand stadion – ballbinge	Aktivitetsanlegg	Lillesand I L
Lillesand stadion – friidrettsanlegg	Friidrettsanlegg	Kommunen
Lillesand stadion – skiløype	Skianlegg	Kommunen
Lillesand stadion – garderobebygg	Idrettshus	Kommunen

Navn	Kategori	Eier/bruker
Lillesand stadion – klubbhus	Idrettshus	Kommunen
Lillesand stadion – kunstgrasbaner	Fotballanlegg	Kommunen
Lillesand stadion – grusbane	Fotballanlegg	Kommunen
Lillesand stadion – akt areal hovedbanen	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Lillesand stadion – akt løype med lys	Aktivitetsanlegg	Lillesand I L
Lillesand stadion – flerbruksflate med lys	Aktivitetsanlegg	Lillesand I L
Lillesand stadion – lagerbygg 1 og 2	Idrettshus	Lillesand I L
Lillesand stadion – skileikområde	Aktivitetsanlegg	Lillesand I L
Lillesand stadion – tribuner	Diverse anlegg	Lillesand fotballklubb
Lillesand stadion – turløype	Friluftsliv	Kommunen
Lillesand turnhall under kinoen	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Lillesand ungdomsskole asfalt flerbruk	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Lillesand ungdomsskole balløkke	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Lillesand ungdomsskole sandvolley	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Lyngholmen friluftsområde	Friluftsliv	Kommunen
Mortensholmen	Friluftsliv	Kommunen
Møglestu O-kart	Kart	I L Høvdingen
Møglestuhallen	Flerbrukshall	Kommunen
Møglestuhallen skytebane	Skyteanlegg	Kommunen
Møglestuhallen trimrom	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Møglestuhallen tennisbaner	Tennisanlegg	Kommunen / LIL
Møglestuhallen svømmehall	Svømmeanlegg	Kommunen
Møglestu vid skole – sandvolley	Aktivitetsanlegg	Aust-Agder fylkeskomm
Nedre Hestheia skateboardpark / ballflate	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Olashei turløype	Friluftsliv	Kommunen
Oreholla	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Prestegården O-kart	Kart	I L Høvdingen
Rosenberg nærmiljøanlegg	Aktivitetsanlegg	Rosenberg vel
Saltviga	Friluftsliv	Kommunen
Savemyr aktivitetsområde	Friluftsliv	Kommunen
Skjødøya	Friluftsliv	Kommunen
Skauerøya	Friluftsliv	Kommunen
Slåtteholmen	Friluftsliv	Kommunen
Springvannsheia HC-toalett	Friluftsliv	Kommunen
Springvannsheia lysanlegg	Friluftsliv	Kommunen
Springvannsheia tursti m baderampe	Friluftsliv	Kommunen
Springvannsheia nærmiljøkart	Kart	I L Høvdingen
Tingsaker skole gymsal	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Tingsaker skole aktivitetsanlegg	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Tingsaker skole ballbinge	Aktivitetsanlegg	Kommunen
Tingsaker skole nærmiljøkart	Kart	I L Høvdingen
Tingsaker terrasse balløkke m m	Aktivitetsanlegg	Tingsaker vel
Turkart Høvåg	Kart	Høvåg speidergruppe
Turkart Lillesand	Kart	Kommunen
Turhefte Lillesand	Turbok m kart	Kommunen
Turløyper Lillesand og omegn	Friluftsliv	Kommunen
Verven båthus	Idrettshus	Kommunen
Ørnefjell aktivitetsanlegg	Aktivitetsanlegg	Ørnefjell vel
Ørnefjell fotball / -basketballbane	Aktivitetsanlegg	Ørnefjell vel
Øvre Kroksteinåsen akebakke med lys	Aktivitetsanlegg	Øvre Kroksteinåsen vel
Øvre Kroksteinåsen basketballbane	Aktivitetsanlegg	Øvre Kroksteinåsen vel
Åmland O-kart	Kart	I L Høvdingen

Beskrivelse av viktige anlegg og områder Idretts- og aktivitetsanlegg

Møglestuhallen

Denne ble ferdigstilt 1979. Møglestuhallen inneholder ballhall og svømmehall (12,5x25 m basseng). I underetasjen er det skytebane (miniatyr og pistol) og styrkerom. Standarden på idrettshallen er god, men kapasiteten er noe liten. Møglestuhallen er kommunens mest benyttede idrettsanlegg. Foruten lag og foreningers bruk nyttes Møglestuhallen av skolene, og er i tillegg et godt utnyttet offentlig tilbud. Skytebanen er nå utdatert, og det skal bygges ny skytebane i underetasjen på den nye turnhallen.

Svømmehallen er renoverert i flere omganger. Det er gjort omfattende oppgraderinger av tak, vegger og golv, og vannbehandlingsanlegget er modernisert. Det er videre gjort ytterligere oppgraderinger de seineste åra. Det lagt ny takpapp og skiftet vinduer og kledning. Ny lydisolerende himling er kommet på plass, og de nedsenkbare skilleveggene i ballhallen er skiftet ut. Flisene i svømmebassenget er skiftet. Nytt ventilasjonsanlegg er kommet på plass. Parkeringsplassen og bygd om og utvidet.

Tennisbaner Møglestu

Banene ligger på baksiden av Møglestuhallen. Det er to baner som først ble bygd i 1987 og oppgradert i 2006. De er lite i bruk.

Holtahallen

Denne stod ferdig i 2010 samtidig med den nye ungdomsskolen. Dette er en flerbrukshall med standard aktivitetsflate på 23 x 44 meter samt garderober. Den benyttes hovedsakelig av Lillesand ungdomsskole på dagtid, og av den organiserte idretten og andre på kvelder og i helger.

Lillesand stadion Holta

Anlegget er kommunens sentralidrettsanlegg. Det ble åpnet i 1972 og er bygd ut og oppgradert etappevis. Det inneholder tre kunstgrasbaner (to 11-erbaner og en 7-erbane), et aktivitetsareal i kunstgras ved hovedbanen, en grusbane fotball, et friidrettsanlegg grus og en ballbinge. Dessuten klubbhus, garderobebygg, to redskapsbuer/garasjer, to aktivitetsanlegg og lysløype. Stadionanlegget er et mye brukt anlegg sommer som vinter.

I 2014 ble hovedbanen lagt om fra naturgras til kunstgras, og det ble bygd en ny 7-erbane kunstgras. Dessverre er disse banene delvis ødelagt på grunn av dårlig drenering. Kommunen har reist sak mot leverandørene. Denne har vært i tingretten, og er anket til lagmannsretten.

Frisbeegolf

I 2017 ble det lagt til rette for frisbeegolfspill i Holta-området. Det er veldig populært, og det brukes mye. Banen har 18 utkastfelt med kunstgras og 18 frisbeegolfkurver. Fairways. Anlegget brukes av flere skoler i området. Ukentlig turnering med mellom 40 og 50 deltakere.

Lysløypa v/Lillesand stadion

Denne er bygd i tre etapper. Første del på 1 ½ km ble ferdigstilt 1978. For andre delen, ca 1 ½ km, var traseen ferdig i 1992. Denne ble lyssatt og åpna i 1998. Totalt 3 km lysløype. Løypa har svært gode lysforhold, og utnyttes året rundt.

Skileikbakke stadion

Skileikbakke i tilknytning til lysløypa ved Lillesand stadion. Ferdig 1995 og lyssatt. Den er lite i bruk og dessverre noe gjengrodd.

Høvåghallen

Denne flerbrukshallen ble åpnet høsten 2003 og er Høvågs storstue. Den inneholder, foruten

standard aktivitetsflate på 23x44 meter, garderober, styrketreningsrom, scene, foaje samt lokaler for fritidsklubben Grasroda. Høvåghallen brukes av skolene og SFO på dagtid og av idrettslaget og andre på kveldstid og i helger. Et brukerstyre administrerer fritidsbruken av hallen. Ventilasjonsanlegget ble oppgradert i 2013.

Hæstadsletta idrettsplass

Dette er IL Høvdingen sitt anlegg som har blitt utbygd i flere etapper. Grusbanen for fotball sto ferdig i 1990. Nærmiljøanlegget ble fullført i 1994. I 1996 kom kunstgrasbanen med tilhørende lysanlegg. Høsten 2004 ble så nytt garderobebygg/klubbhus innviet. IL Høvdingen er med dette på god vei til å få et fullverdig idrettsanlegg for Høvågbygda, og det meste ble gjort på dugnad. I 2010 ble kunstgrasdekket rehabilitert. Lysanlegget ble også oppgradert. I 2018 ble det bygd aktivitesanlegg med trimpark, buldrevegg og utendørs treningsapparater.

Gymsal Borkedalen Skole

Ferdigstilt 1974. Areal: 177 kvadratmeter + scene. Forholdsvis bra standard og god utnyttelsesgrad.

Gymsal Tingsaker Skole

Ferdigstilt 1987. Areal: 201 kvadratmeter. Salen har bra standard, og blir mye benyttet av lag og foreninger på kveldstid.

Turnhallen under Lillesand kino / eTeater

Ferdigstilt 1958. Areal: 252 kvadratmeter. Hallen brukes av Brentemoen skole og barnehager på dagtid, og av idretten på kveldstid.

Skyteanlegg Høystakkmyra

Dette anlegget inneholder 100- og 200-metersbaner, standplass og klubbhus og ble ferdig i 2008. Her har skyttermiljøet fått et tidsmessig anlegg med moderne fasiliteter. Anlegget er bygd av Lillesand Skytterlag som har lagt ned betydelig dugnadsinnsats.

Kokkenes seilbase

Dette sto ferdig i 2017. Det er bygd et tidsmessig klubbhus med egen garderobedel.

Nærmiljøanlegg - nærmiljøsatsing

Viktige prosjekter som har vært gjennomført de siste åra er oppgradering av aktivitetsanleggene på skolene, samt noen mindre anlegg i noen boområder. Rosenberg vel bygde basket- og BMX-bane samt trimområde med turnaktivitet som sto ferdig i 2018. I Kroksteinåsen og i Lunteviga er det bygd en fotballøkke og sandvolleyballbane.

Siden 2010 har det vært arbeidet målbevisst med å oppgradere Springvannsheia. Området er definert som et av Miljødirektoratets pilotprosjekter. Det har vært et fruktbart samarbeid med Midt-Agder Friluftsråd som har ytt faglig bistand og hjulpet til med finansiering. I tillegg til spillemidler har Gjensidigestiftelsen og Sparebankstiftelsen bevilget midler via friluftsrådet. Ca. 800 meter sti rundt Stemmen er lyssatt, det er etablert to gapahuker, benkebord og baderampe. Nytt handikapptoalett er satt opp. I 2014 ble løypa utvidet med ei ny sløyfe som går fra bautaen, ned til et utsiktspunkt ovenfor YX-stasjonen og munner ut i Bellevuebakken. Ei flott tretrapp gjør at du kan komme deg inn i turområdet direkte fra Jernbanegata. I tillegg til fysisk tilrettelegging ble det i perioden 2012-2015 gjennomført et involveringsprosjekt for å hjelpe folk som av ymse grunner er lite fysisk aktive til å bruke turområdene mer. Dette prosjektet ble drevet i samarbeid med Friluftsrådet og frivillige organisasjoner.

Turløyper

Kommunen har et godt utviklet turstinnett både i Høvåg og rundt Lillesand by som driftes og

vedlikeholdes i samarbeid med frivillige organisasjoner. Det er laget infotavler og merket rundløyper i 5 hovedområder. Totalt 45 km med stier og løyper er merket. Ca. 5 km er egnet for rullestolbrukere. Det er satt opp informasjonstavler i Møglestu- og Lofthusområdet, ved Bliksund/Kassenkanalen og på Skauerøya, hvor det også er anlagt en natursti. De merka løypene er lagt opp som rundløyper merket med hver sin farge. Av de merka løypene har en bare tinglyst rett på Borkedalsløypa. For de andre foreligger det muntlige eller skriftlige grunneiertillatelse. Umerka stier er stort sett basert på gamle ferdselsveier, og kommunen har få grunneieravtaler på disse. Stiene Kjerkeveien fra Glamsland til Møglestu, og Vestlandske Hovedvei mellom Reddal i Grimstad og Kaldvell, er av spesiell kulturhistorisk interesse.

De viktigste turløypene i Lillesand sentrum og omland: Sentrum og Holta rundløype, Borkedalen rundløype, Møglestu rundløype med Olashei, Tingsaker rundløype, Kaldvell rundløype, Vestlandske Hovedveg, Flørenes rundløype og Skauerøya.

Møglestu rundløype med Olashei (ofte kalt Olasheiløypa) ble påbegynt 1984 og utvida i 1987. Den er nå totalt 15 km lang. Vinterstid kjøres løypa opp maskinelt med to spor når det er snø. Lillesand I L har ansvaret for løypekjøringa.

Viktige turløyper i Høvåg: Badstufjell, Røynevarden, Røymyrhei, Torehei og Kjerkebakken, og Hæstadveden og Hæstadneset.

Dugnadsgruppa i Lillesand og omegn turistforening -LOT- gjør en kjempejobb med rydding og vedlikehold av løypenettet, samt oppsetting av skilt med nasjonal standard. I tillegg til de merka løypene kommer umerka løyper eller stier som kan være av varierende standard.

Skidrett. Øynaheia turområde.

Øynaheia har en beliggenhet som gjør den til et meget attraktivt vinterturområde for de omkringliggende kommunene. Topografi og høyde over havet gjør at Øynaheia normalt har mer stabile snø- og føreforhold enn skiløypene nærmere kysten. Lillesands innbyggere benytter området i stor grad. Skolene i Lillesand bruker området til sine skidager. Etter at parkeringsplassen på Toplandsheia ble opparbeidet, er området blitt mer tilgjengelig for de vestligste kommunene. Vi vet at det til og med kommer folk fra Vest-Agder for å gå på ski i området. Øynaheia vinterturområde vedlikeholdes og drives av Øynaheia løypelag. Arendal og Froland kommuner har i ti år hatt en avtale med løypelaget om driften av området. Arendal, Froland, Grimstad og Birkenes kommuner er med som faste avtaleparter. Lillesand kommune har de siste årene gitt et årlig tilskudd etter søknad på kroner 25000 til løypelaget, men har ikke vært en partskommune, og dermed ikke vært forpliktet til å bidra med denne summen. Lillesand kommune har fått en anmodning fra løypelaget og de andre avtalekommunene om å bli en partskommune, men har foreløpig ikke respondert på dette. Midt-Agder friluftsråd opplyser at Øynaheia er definert som regional skiløype, og derfor kan det søkes om driftsmidler fra rådet.

I lysløypa i Holta prepareres det skiløyper når det er snø. Dette gjøres på dugnad av LIL. Det samme gjelder «Omars løype» i turløypene mellom Møglestuområdet og Olashei.

Speideraktivitet

Speiderhytte: Hytte bygd år 1926. Ligger i boligfelt på Batteriheia og er eid og driftet av Lillesand Speidergruppe. Forholdsvis god standard, oppgradert med toalettfasiliteter. Benyttes av speiderne på kveldstid, men har for liten kapasitet for store grupper (>15 personer). Utearealer med farlige fjellskrenter begrenser frilek og ute-aktiviteter for barn. Vanskelige parkerings/hente/leveringsforhold for mange brukere samtidig.

Savemyr: Husmannsplass på Kaldvell eid av Lillesand kommune. Brukes som aktivitetsområde av Lillesand Speidergruppe. Speiderne har satt opp informasjonstavle utarbeidet i samarbeid med Historielaget. Nybygd, stor gapahuk finansiert og bygget av speidergruppa i 2018. Mange dugnadstimer supplert med støtte fra banker og næringsliv har

har gitt allmennheten et flott turmål med mulighet for tak over hodet. Området og gapahuken brukes av speiderne og skoleklasser til overnatting.

Lekeplasser

Alle lekeplassene i Lillesand kommune er kartlagt. Det er gjort en jobb med å finne ut av hvem som er private og hvem som er kommunale. De kommunale plassene prioriteres når det gjelder oppgraderinger, og det legges vekt på å få til et godt samarbeid med velforeninger angående drift og vedlikehold av disse. Kommunen vil også om ønskelig kunne bistå med informasjon til velforeningene når det gjelder de mindre, private lekeplassene.

Lillesand kommune, enhet for miljø, drift og samferdsel				
Hovedinspeksjon 2014 - revidert 08.09.2014				
Objektnummer	Navn på lekeplass	Lokalitet	Eier	Gnr/Bnr
	Tingsakerlia B	Tingsakerlia	Gunnar Kulia	42/727
	Solheim	Travbanen	Lillesand Kommune	42/20
	Ørving	Ørving	Lillesand Kommune	42/420
	Rosenberg	Passaten	Lillesand Kommune	33/1033
	Grøgårdsmyr	Grøgårdsmyrveien	Lillesand Kommune	35/1
	Solgård	Parkveien	Lillesand Kommune	33/540
	Bregnesvingen	Bregnesvingen	Lillesand Kommune	33/546
	Furulia A	Furulia	Lillesand Kommune	18/58
	Oreholla	Kokkenes	Lillesand Kommune	47/345
	Øvre Hestheia	Øvre Hestheia	Lillesand Kommune	33/80
	Gamle kroksteinåsen	Gamle kroksteinåsen	Lillesand Kommune	18/99
	Kroksteinåsen A	Kroksteinåsen	Lillesand Kommune	18/99
	Kroksteinåsen B	Kroksteinåsen	Lillesand Kommune	18/99
	Ørnefjell A	Ørnefjell	Lillesand Kommune	18/12
	Ørnefjell C	Ørnefjell	Lillesand Kommune	18/12
	Okseviga	Høvåg	Lillesand Kommune	79/91
	Kirkekilåsen	Høvåg	Lillesand Kommune	97/91
	Kjetil Moes plass	Sentrum	Lillesand kommune	47/90
	Bergshaven	Bergshaven	LK/privat	33/34
	Ringveien	Høvåg	Lillesand kommune	
	Luntevika	Luntevika	Lillesand kommune	
	Fossbekk	Fossbekk	Lillesand kommune	
	Ved NKOM-bygget	Bergstøsløtta	Lillesand kommune	

Skating

Skateboarding er en aktivitet som har vært svært populær blant barn og unge i mange år. I 2005 bygde kommunen en utendørs skatepark i Nedre Hestheia. Lillesand skateklubb hadde i mange år tilhold i den gamle gymsalen på Fagertun. Etter at den ble revet i 2018 fikk klubben midlertidig lokale i Sjøsportbygget på Sekkebekk sammen med bl.a. den kommunale ungdomsklubben LUK.

Badeplasser og baderamper.

Det er mange steder hvor det foregår bading, både på fastlandet og på øyene. Det finnes to baderamper tilrettelagt for bevegelseshemma på Kaldvell og ved Springvannstemmen. Kaldvell har behov for utbedring, og det er ikke anbefalt å bade i Sprigvannstemmen. Begge disse må merkes med HC-anlegg. Ellers er Heldal, Oreholla, parken ved Havnetomt, og

Guttebukta og Julebauen kjente badeplasser. I Oreholla er Tarzan-flåten plassert midlertidig. Det er behov for en badebinge i Lillesand.

Orienteringskart og nærmiljøkart

Følgende områder finnes det O-kart eller nærmiljøkart over: Høvåg sentrum, Høvåg skole, Kvåse, Møglestu, Prestegården, Kjevik, Holta, Springvannsheia, Åmland og Hæstadveden. År om annet kommer det oppdateringer av gamle kart.

Skjærgårdsparken - skjærgårdstjenesten

I 1981 ble det opprettet en vaktordning i skjærgårdsparken som seinere ble kalt skjærgårdstilsyn. Fra 1996 ble skjærgårdstilsynet omdøpt til skjærgårdstjenesten Sørlandet. Formålet med skjærgårdsparken og skjærgårdstjenesten er å sikre områder for allmennheten i strandsona. Områdene ligger oftest på privat grunn, men med kommunal bruksrett. Hovedoppgaven er å påse at forholdene i området er tilfredsstillende, og driftsansvaret er lagt til kommunene. Skjærgårdsparken i Lillesand utgjør, sammen med statlig sikra områder, om lag 5200 dekar med holmer og andre sjønære arealer hvor sjørelatert friluftsliv står i fokus. Gjennom forvaltningsplanen for skjærgårdsparken har det blitt opparbeidet fortøyningsplasser, griller og andre tiltak som bedrer områdenes brukervennlighet. Noen av friluftsområdene er tilrettelagt for bevegelseshemma. Det er ønskelig å fortsette og utvikle skjærgårdsparken med tilrettelegging av flere lokaliteter, parallelt med bedring av tilgjengeligheten for bevegelseshemma på utvalgte lokaliteter.

Tilsynsrådet for Skjærgårdsparken er et organ for samarbeid mellom Staten representert ved Fylkesmannen, fylkeskommunen, kystkommunene og grunneierne. Rådet fungerer som et rådgivende organ for avtalepartene, og rådets mandat er å behandle og avgi uttalelser som gjelder eller har betydning for friluftslivet i området. Rådet har vært i funksjon siden 1979 og ble utvidet til å gjelde Lillesand kommune i 1996. Det består av en politisk oppnevnt representant fra hver kommune, tre grunneierrepresentanter, en fra fylkeskommunen og en statlig representant. Rådet har i dag 11 medlemmer.

Sikring av arealer til friluftsmål

Begrepet friluftsliv favner i dag også et utvidet aktivitetsspekter der enkelte varianter grenser mot idrett og fysisk utfoldelse. Noe av utfordringen for hele planen blir å få til et dokument som gjenspeiler de spesifikke behov en har i kommunen, hvordan få til bedre samarbeid mellom kommunen og lag og foreninger, og samtidig se idrett og friluftsliv som et felles anliggende. Dette plandokumentet og nødvendig framtidig revisjon av dette kan bidra til bedre samarbeid.

Sikring av arealer for idrett og friluftsliv skjer vanligvis ved hjelp av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner, og ved kommunalt/statlig erverv, servituttavtaler eller konsesjonsvilkår. Erverv av områder bør generelt gjøres der det er av stor betydning at det offentlige står som grunneier. Det er viktig å sikre sammenhengen mellom f. eks. gang- og sykkelveier og trygge leke- og oppvekstområder. Det er også av stor betydning å sikre god tilgjengelighet inn til turområdene i kommunen for både gående, syklende og kjørende. Tilrettelegging av parkeringsarealer er et sentralt virkemiddel for å oppnå dette.

Kaldvellområdet, Springvannsheia/Reveråsen/Nystem og Slåttholmen er statlig sikra som varig verna friluftsområder for allmennheten. Midt-Agder Friluftsråd koordinerer bruken av hyttene på Slåttholmen.

Gjeldende forvaltningsplanen for sikra friluftsområder ble revidert i 2018, og gjelder for perioden 2019-2023.

Se <https://www.austagderfk.no/contentassets/138a14b1d9ca4b44866828b14f236ece/lillesand.pdf>

Oversikt over lag og foreninger med undergrupper og medlemstall

Lillesand Idrettslag har følgende aktiviteter/undergrupper:

Fotball, friidrett, håndball, turn, tennis, svømming, frisbeegolf og barneidrett.

I.L. Høvdingen har følgende aktiviteter/undergrupper:

Håndball, fotball, barneidrett, orientering, badminton, hestesport, sirkeltrening, innebandy, spinning og cheerleading.

Lag og foreninger tilsluttet Norges Idrettsforbund NIF

Medlemstall pr. 01.01.2019

Gjennom idrettsregistreringa gjøres det registrering av medlemstall basert på klubbenes egen talldokumentasjon, og disse finnes på idrettsforbundet sine nettsider. Når man korrigerer for doble medlemskap, er trolig omkring 30% av kommunens befolkning tilsluttet lag og foreninger tilknyttet idrett eller friluftsliv.

Organisasjon	Familie	Kvinner	Menn	Totalt
Idrettslaget Høvdingen		313	322	635
Lillesand Idrettslag		562	606	1168
Lillesand og omegn helsesportslag		138	78	216
Lillesand Seilforening		87	140	227
Lillesand Badmintonklubb		24	58	82
Lillesand Padleklubb		97	80	177
Båtsportsklubben Sør		30	64	94
Lillesand Taekwon-Do klubb		17	43	60
Høvåg Fridykkerklubb		6	14	20
Blindleia Cykleklubb		21	82	103
Lillesand snorkle- og dykkeklubb		50	62	112
Lillesand Frisbeegolfklubb		0	12	12
Sum organisasjoner tilsluttet NIF		1345	1561	2906

Frittstående organisasjoner. Medlemstall pr. 01.01.2019.

Organisasjon	Familie	Kvinner	Menn	Totalt
Lillesand Skytterlag		25	343	368
Birkenes og Lillesand Sportsskytterlag		16	155	171
Lillesand Motorbåtforening		15	163	178
Lillesand og omegn Turistforening	210	71	41	322
Lillesand og Birkenes Jeger- og fiskerforening				150
Lillesand Speidergruppe		54	71	125
Høvåg Speidergruppe		31	26	57
Lillesand og omegn hundeklubb		170	30	200
Lillesand Skateklubb		5	15	20
Sum frittstående organisasjoner	210	387	844	1591
Sum totalt alle organisasjoner		1732	2405	4497

Midt-Agder Friluftsråd

Midt-Agder Friluftsråd (MAF) er et frivillig interkommunalt samarbeidsorgan mellom kommunene Kristiansand, Vennesla, Søgne og Songdalen i Vest-Agder fylke og Birkenes, Evje og Hornnes, Iveland og Lillesand i Aust-Agder fylke. De ivaretar allmennhetens friluftsinnteresser og tilrettelegger for friluftsliv for alle. Friluftsrådet har et politisk valgt styre med én representant fra hver eierkommune, og et arbeidsutvalg med administrativt ansatte fra hver eierkommune. Administrasjonen består av daglig leder og fire friluftslivskonsulenter med ulike ansvarsområder og prosjektoppgaver. Arbeidsfeltet er vidt. Det jobbes blant annet med sikring av arealer for friluftslivsformål, tilrettelegging av friluftsområder, hjelp og bistand til ulike prosjekter og tiltak rundt i kommunene, turer og arrangementer, samt informasjon. MAF er tilsluttet Friluftsrådenes Landsforbund.

Lillesand ble medlem av MAF i 2007. Lillesand er også med/deltar i ulike prosjekter, f.eks Friluftsliv for minoritetsgrupper, Naturlos, m m. De største prosjektene de seinere årene hvor vi har samarbeidet med Friluftsrådet, har vært opprusting av turområdet på Springvannsheia som starta i 2010, og statlig sikring og tilrettelegging av Slåttholmen fra 2014. MAF blir også brukt som rådgiver i kommunens friluftslivsarbeid, samt at de yter praktisk assistanse i forbindelse med ulike aktivitetstiltak, som f.eks. Seek'n find og frisklivssentral-aktiviteter. Friluftsrådet har også vært sentral i forhold til utarbeidelse av forvaltningsplaner og verdikartlegging av friluftsområder i kommunen. Lillesand bruker medlemskapet i MAF til blant annet å søke om midler til investeringsprosjekter av regional karakter, og om midler til drift av turstier og andre viktige friluftstiltak i kommunen.

Holta DiscGolfPark

Symbol forklaring

- TEE og bane NR
- Kurv
- Loast disc
- Banens ca. område
- Lystype, turvei
- Parkering
- Synginger
- Klubbus
- Redskapsbod
- Grus og asfalt
- Kunstgress
- Gress

Hva er frisbeegolf?
Frisbeegolfens prinsipper er enkle, man skal kaste en frisbee fra A til B og prøve å bruke så få kast som mulig. Etter første kast går man bort og kaster videre fra der frisbeeen ligger, helt til frisbeeen ligger i kurven. Man noterer antall kast og går videre til neste «hull».

Utstyr:
Man bruker spesielle frisbeer som er ganske små, tynde og lette i forhold til vanlige frisbeer. Disse er å få kjøpt hos f.eks. Sunnesport.no, XXL og G-Max. Vi låner også ut.

Regler:
Det er alltid den spilleren som ligger lengst fra kurven som kaster først, selv om spilleren har kastet flere kast enn deg.

Når man kommer fram til disken man har kastet skal det markeres med en markørminnisk i forkant av disken før man fjerner den.

På neste kast skal man stå med den fremste foten innenfor 0-30cm bak markøren i det man kaster neste kast.

Lønder frisbeeen i et tre og ikke kommer ned av seg selv skal neste kast tas rett under der frisbeeen befinner seg. Dette gir ingen straffe kast.

OB = Out of bounds (utenfor banen).
Disken spilles fra der den sist var god eller fra forrige utkaststed. Ett straffe kast tildeles.

Mandatory angir at du må kaste til høyre, venstre eller mellom et hinder (tre, sykkelstøpe o.l.). Hvis du kommer på dette og krysser mandolinjen på feil side så blir neste utkast fra droppone. Ett straffe kast tildeles.

Øvrige regler finnes på pdga.com

Etikette og sikkerhet:
Vær hensyn og vær høflig mot andre brukere av området. Kast aldri over eller mot noen.

En stor takk til vår hovedsponsor

Lillesands Sparebank

Vi takker

/OPTIMERA/

for gode priser på materialene.

Takk også til alle våre hullsponsorer:

Hull	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Lengde	73	79	83	80	83	76	165	112	60
Høyde	+9	-1	-7	-4	0	0	+13	+12	-4
Par	3	3	3	3	3	3	4	4	3

Hull	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Sum
Lengde	83	88	88	82	84	138	88	88	80	1414
Høyde	+2	+11	+10	-4	0	-24	-5	-4	-3	
Par	3	3	3	3	3	4	3	3	3	37

Frisbee-anlegget i Holta.

Framtidige utfordringer og virkemidler

Pr. 2. kvartal 2019 hadde Lillesand 11 065 innbyggere. Dette gir kommunen utfordringer til å gi de yngste innbyggere i kommunen et best mulig oppvekstmiljø. Etablering av Norsk Kommunikasjonsmyndighet (tidl. Post- og teletilsynet), ny E18 og næringsetableringer i tilknytning til denne, og kortere reiseavstand til nabobyene, er alle faktorer som er med på å skape ytterligere vekst i kommunen vår de nærmeste åra.

Flere av målsettingene i nåværende plan er allerede helt eller delvis innfridd. Som tidligere nevnt er det skjedd en god del siden forrige planrevisjon både i forhold til idrettsanlegg og nærmiljøanlegg. Når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv kan vi imidlertid ikke si oss fornøyd med dagens situasjon. Mye er ugjort og deler av turløypenettet trenger skjøtsel og vedlikehold. Der har kommunen mange oppgaver, og samarbeidet med frivillige lag og foreninger kan utvikles bedre.

Utfordringen for Lillesand kommune de neste årene blir bedre tilrettelegging og tiltak i nærområdene der folk bor, ved skoler og barnehager, samt tilrettelegging av sjønære friluftsområder som lett kan nås fra land. Noen nærmiljøområder, samt etablerte friluftsområder ved kyst, skjærgård og i innlandet, bør bli lagt til rette slik at også funksjonshemmede kan benytte seg av flest mulige tilbud.

Vurdering av nye behov og tiltak på kort og lang sikt

Nåværende kommunedelplan gir en god oversikt over hvilke behov som ligger inne, og disse er stort sett videreført i denne reviderte utgaven. En plan som denne skal primært fokusere på langsiktige behov i et 12-årsperspektiv, og det vil ikke være mulig å realisere alle behov gjennom denne planen. Den uprioriterte lista i planen fra 2014 er gjennomgått og revidert. De mer kortsiktige behovene håndteres i handlingsprogrammet som rulleres årlig.

I denne planen er det lagt vekt på følgende momenter:

- overordnede målsettinger
- status for anlegg og områder
- foreliggende innspill
- Lillesand Idrettsråd sine prioriteringer
- kommunens økonomi, budsjett og prioriteringer

Det er lagt vekt på å videreføre de vurderingene som går fram av eksisterende kommunedelplan vedtatt i 2014. Ved prosjekter hvor kommunen er tiltakshaver eller bidar økonomisk, må disse forankres i økonomiplanen. Det samme gjelder anlegg som er avhengig av utbygging av kommunal infrastruktur og/eller kommunalt grunnerv. Planlagte anlegg som får arealmessige konsekvenser må innlemmes i kommuneplanens arealdel.

Svært mange av de nærmiljøtiltakene som kommer fram gjennom innspill fra ungdomsrådet, velforeninger, m.fl., fokuserer på trafiksikkerhetstiltak som det viktigste for nærmiljøet. Disse prosjektene behandles i en egen trafiksikkerhetsplan for Lillesand kommune.

For opparbeiding av nye nærmiljøanlegg er det viktig å prioritere de prosjektene som velforeningene står bak og vil gjennomføre med stor egeninnsats. Rundt på skolene har FAU-ene en sentral rolle.

Ordinære idrettsanlegg

Utvidelser og rehabiliteringer av anlegg i Lillesand sentrum og omegn

Lokaler til trening og fysisk aktivitet

Til de fleste idretter kan Lillesand i dag tilby treningsmuligheter av tilfredsstillende kvalitet. Når den nye turnhallen kommer på plass i 2019/2020 vil turnsporten få svært gode forhold.

Det samme gjelder innvendig skytetrening. Et behov som foreløpig er uløst er klubbhus for padleklubben, men dette jobbes det med på Verven.

Lillesand taekwondoklubb leier i dag et privat lokale, og er på jakt etter noe nytt og bedre. Hundeklubben holder i dag til i stadionområdet, og ønsker seg ideelt sett et annet sted.

Idrettshallene og sentralidrettsanlegget i Holta

Kunstgrasbanene som ble anlagt i 2014 er delvis ubrukelige og må repareres eller skiftes ut. Ankesaken skal opp i lagmannsretten i desember 2019, og vi må avvente utfallet av denne. 11-erbanen (øvre platå) som ble bygd i 2005 er også moden for utskifting. Den er utslitt og gir dårlig demping. Når vi kommer så langt er det viktig at det samtidig gjøres en grundig vurdering av problematikken rundt gummigranulat og hvordan vi håndterer dette.

LIL har spilt inn flere forslag til uprioritert liste:

Utbedring av hovedbanen 11-er fotballbane. Utbedring av ny 7-er fotballbane og utvidelse av denne til 11-er alternativt ny 7-er fotballbane på dagens grusbane (i dag nyttet av friidretten og hundeklubben).

Fast dekke på 400 m løpebane med 6 baner inkl 100 meters bane og tilhørende bygg for tidtagning ved mål. Ny hoppe grop inkl. muligheter for 3 steg.

Nordre halvmåne 11-er fotballbane opparbeides med fast dekke for friidrettsformål. Søndre halvmåne forblir uendret.

Tribuneanlegg på areal vest for hoppegrop.

Skiløype trase legges øst for 400 meter bane.

Nytt dekke på ballbinge og gammel 11-er fotballbane (treningsbanen).

Flytte anlegg for diskos, kule, slegge og spyd til areal nordvest for dagens grusbane.

Alternativ plassering for kulering og kastefelt kan være nordre halvmåne 11-er fotballbane

Eventuelt flytting av berørte felt for frisbeegolf (her vil idrettslaget spille inn forslag til hvordan dette kan gjøres i lag med Frisbeegolfgruppa).

2 stk tennis baner vest for dagens parkering.

Flytte av lydighetsbane for hundeklubben til dagens tennisbane bak Møglestuhallen.

Utvidelse av lagerbygg (det skisseres inn et ekstra bygg i forlengelsen av eksisterende bygg med fotavtrykk tilsvarende ca 1/3 av dagens bygg).

Utvidelse av parkeringsarealet.

Frisbeegolfgruppa ønsker seg til området mellom hundeklubbens brakke og den gamle grønne HV-bygningen. Dette er nedslagsfelt for discer fra hull 3. De vurderer det som uheldig om de må flytte hullet de har fått tillatelse til å legge der i utgangspunktet. Det vil ødelegge flyten i banen og den korte avstanden mellom hullene. Skolene har ofte begrenset med tid, og de første 9 hullene er lettest tilgjengelig. Det er også den delen av banen som er lettest å gå for alle med nedsatt førlighet eller andre utfordringer. Framover ønsker de å få inn flere aktive spillere/medlemmer og holde banen i den utmerkede stand den nå er i og med den layouten som foreligger på banekartet. De ønsker forståelse for at alle hull er bygget med tanke på sikkerhet, noe som betyr god margin ut til sidene. Discer med stor fart utgjør en risiko og må tas på alvor. Derfor er det ikke ønskelig med annen aktivitet utover det eksisterende i nærheten av banen.

Når både hundeklubben og frisbeegolfgruppa driver sine aktiviteter samtidig, så kan det av og til oppstå visse gnisninger. LIL er som hovedbruker av stadion opptatt av å bidra til at alle parter som har tilhold i området skal bli ivaretatt på en god måte.

Møglestuhallen

Det er ikke meldt spesielle behov for oppgraderinger her i planperioden. På tennisbanene bak Møglestuhallen er det behov for høyere gjerde samt garderobe/utstyrsbu. Det er også vurdert å flytte tennisbanene til Holtaområdet på lang sikt.

Turn

Holtahallen har vist seg å være noe uegnet når det gjelder bl. a. lagringsplass for turnutstyr. Turnidretten har derfor ønsket seg en basishall for turn. Den ble vedtatt av bystyret i 2017 og er nå under bygging i nærheten av Lillesand ungdomsskole.

Sjøsport

Etter at seilforeningen fikk ferdigstilt sitt klubbhus på Kokkenes i 2017, er seilsportens behov godt ivaretatt. Når det gjelder padling og andre typer vannsportsaktiviteter har vi imidlertid fortsatt en vei å gå. Lillesand har i dag ikke noe komplett tidsmessig anlegg for sjøsport og andre maritimt retta aktiviteter. Den gamle båtbua på Verven, som stod ferdig rehabilitert høsten 2003, brukes som lagerplass for båter og diverse kystkulturaktiviteter.

Verven Kystkultursenter (VKS) er en sammenslutning av i alt 11 foreninger som jobber for å utvikle fasilitetene innen både sjøsport og maritim kulturarv. De er nå i gang med å planlegge et klubbhus primært for padleklubben, men også med utstillingslokaler på Verven som et supplement til ned gamle båtbua. Det er inngått en avtale mellom VKS og kommunen, hvor VKS disponerer deler av arealet i 40 år.

Skytesport

Det skal bygges ny skytebane under den nye turnhallen til erstatning for banen i Møglestuhallen som har gått ut på dato. Skytterlagene skal stå for innredning og nødvendig utstyr til skytebanen.

Lillesand og Birkenes jeger- og fiskerforening planlegger å bygge et nytt anlegg for leirdueskyting her i distriktet. Det er dessverre ikke funnet noe sted hvor et slikt anlegg kan plasseres.

Ridesport

Mange heste- og rideinteresserte har uttrykt ønske om å få et eget ridesenter med tilgang til egne friområder nær Lillesand sentrum hvor det kan anlegges løyper for hestetrafikk, og hvor både riding og travkjøring blir tilgodesett. Lillesand Rideklubb ble lagt ned i 2005. Politiet har lagt ned forbud mot riding i lysløypene i Holtaområdet.

Klatring

Lillesand Vekst har i samarbeid med eieren av YX-stasjonen på Brønningsmyr lansert en plan om å bygge verdens høyeste frittstående klatretårn ved Tjuehelleren.

Høvåg

Det er så langt ikke meldt behov for oppgraderinger av kunstgrasbanen på Hæstadsletta. Det er imidlertid behov for å avsette areal til rideanlegg. Høvdingen Hestesport har i dag midlertidige anlegg på halve treningsbanen på Hæstadsletta. Det er på sikt ønskelig med andre arealer for opparbeidelse av permanente treningsbaner og tilhørende anlegg. I første omgang ønskes oppgradering av anlegget på Hæstadsletta.

Høvåg må inkluderes i arbeidet for å videreutvikle strand- og badetilbudet til innbyggerne. Eierforhold, miljøvern hensyn og bunnforhold («saulebunn») gjør det utfordrende å finne gode områder for å anlegge nye badeplasser i Høvåg. De mest aktuelle badeplassene i Høvåg er ved broa over Kassenkanalen, og på Naudodden. For barn som ikke kan svømme, er badearealet på Naudodden kun et par kvadratmeter. Badeplassen i Kassen er også liten, og det er kort vei fra stranda ut til båttrafikk og strøm. Andre steder kan også være aktuelle. Det er dessuten ønskelig å få etablert badestiger på alle kommunale brygger i Høvåg. Fasiliteter som. toalett, bord og benker og eventuelt grillplass kan også gjerne vurderes.

Nærmiljøanlegg/aktivitetsanlegg

Lillesand sentrumsområde

Tilrettelegging for lek og fysisk aktivitet for barn er deres nærmiljø er et viktig satsingsområde. Når det gjelder nærmiljøanlegg/aktivitetsanlegg i stadionområdet, så er det behov for å oppgradere eksisterende aktivitetsløype med lys. Flere apparater har råteskader og må skiftes ut. Bl. a. er det aktuelt med pyramide klatrenett, klatrevegg, vollrekke, galge med balansestokker og hopperenn. Dette tiltaket ligger inne i handlingsprogrammet.

Ved alle skoler og barnehager i kommunen er det med jevne mellomrom behov for å ruste opp uteområdene. Skolenes FAU-er har en sentral rolle her. Etablering og vedlikehold av lekeplasser på skoler og barnehager er primært eiers ansvar.

I de fleste boligområdene finnes det lekeplasser. Noen av disse er av gammel dato og trenger sårt til opprusting. Samspill og samarbeid mellom vellagene og kommunen er nødvendig på dette feltet. Det har vært gjort et arbeid med å kartlegge lekeplassenes tilstand, og det er en dialog på gang med velforeningene for om mulig å få klarlagt ansvaret for drift og vedlikehold. I de tilfellene hvor det finnes flere lekeplasser i samme boligområde, ønsker kommunen å drifte den største og la vellaget eventuelt overta de andre.

Høvåg

Det har også kommet innspill om å få bygd et nærmiljøanlegg i Høvåg sentrum. Det er dannet ei rullegruppe ved Høvåg skole som jobber med å få realisert et skateanlegg ved skolen, og det er satt av midler i budsjettet til dette.

Ballbingen ved Høvåg skole er snart 12 år gammel, og kunstgrasdekket er slitt og må skiftes ut.

I L Høvdingen har fremmet forslag om at lysløype i Høvåg blir prioritert i kommende periode. Det er nå igangsatt et forprosjekt hvor aktuelle traseer for en slik løype vurderes.

I L Høvdingen har søkt om spillemidler til en revisjon av turkartet fra 2003.

Justøy

I 2019 ble det søkt om spillemidler til oppgradering av ballbanen ved skolen. Det blir også etablert basketballbane og zipline-løype som en del av det samme anlegget. Kommunen har bevilget midler, og anlegget er under bygging og fullføres i år.

Justøy bygdelag har de siste åra arbeidet med å merke og skilte noen sentrale turstier på øya.

Tiltak for tilrettelegging for friluftsliv

Det er behov for tilretteleggingstiltak i de fleste sentrale friområdene i Lillesand; som Vardåsen, Holta, Kaldvell, Borkedalen, m. fl. Et sentralt grøntområde er området rundt Springvannstemmen. Ved å benytte eksisterende underganger under nåværende E18, vil det være mulig å få til en sammenhengende tursti rundt Lillestem, Springvannstemmen, Langestem, Nystem/Reveråsen. Denne bør også kunne lyssettes. Tursti fra Springvannsheia og opp til Nystem/Reveråsen ligger inne i handlingsprogrammet. Denne bør kunne utvides på sikt slik at den knyttes sammen med Borkedalsstemmen rundt.

En tursti fra parkeringsplassen ved enden av Borkedalsstemmen og opp til Hvitveislia er nå under planlegging, slik at det blir en tilnærma komplett sti rundt hele Borkedalsstemmen. Det er også behov for jevnlig vedlikehold av turstien rundt Borkedalen på grunn av til dels vanskelige og fuktige grunnforhold.

Det er viktig å sikre og avsette områder til lek og rekreasjon særlig med fokus på de minste i familien, og ivareta eksisterende grønt- og friområder. Orehollo, Tingsaker camping, Springvannsheia, Gåsebakken, Reveråsen og Vardåsen er slike grøntområder. Viktige parker og grøntarealer i sentrum er S N Hansens park, Emil Knudsens plass, Meta Hansens hage, Strandparken (badestranda ved Havnetomta) og Ketil Moes plass.

Rosenberg vel har pekt på nødvendigheten av å få rustet opp gangveien mellom Julebauen og Sandsnes. Denne er etter hvert i dårlig forfatning og er lite egnet for sykling og bruk av barnevogn. Det hadde også vært en flott utvidelse om det kunne lages en forbindelse fra Sandsnesveien og ned til Fossbekkveien.

Det er også behov for mer tilrettelegging av badeplasser vest for Julebauen.

Lillesand skateklubb har kommet med et innspill om å etablere en flytende skaterampe som kan ligge i vannet deler av sommersesongen og løftes på land hvor den kan brukes høst og vår. Det legges opp til arrangementer bl. a. i samarbeid med Sup og Stup.

Det trengs oppgradering og jevnlig vedlikehold av eksisterende turløypenett, med skilting, merking, rydding og oppgrusing. Det er inngått en avtale mellom kommunen og Lillesand og omegn turistforening om hjelp til rydding, skilting og annet vedlikehold av turløypene.

Det er også ønskelig å få etablert flere lavvoer og bålplasser.

Det er behov for en oppgradering av hele området ved Svennevik bru. Det gjelder rasteplassen, informasjonstavler m.m. Dette bør gjøres i et samarbeid mellom Grimstad, Lillesand, Fylkesmannen og Vegvesenet. Det er også behov for opprusting av Vestlandske hovedveg og tilhørende skilting. Det foreslås at dette kjøres som et prosjekt i samarbeid med Grimstad kommune, og at det søkes midler fra fylkesmannen og fylkeskommunen.

I Kaldvellområdet langs Stigselvassdraget har det blitt gjort mye siden tidlig på 1990-tallet. Kaldvellområdet, som var Lillesands utvalgte kulturminne i kulturminneåret 1997, og som etter manges mening er Lillesands fineste turområde, krever regelmessig skjøtsel og vedlikehold dersom forfall skal unngås. I kulturminneplanen ligger det inne forslag om en natur- og kultursti langs Kaldvell-vassdraget.

Husmannsplassen Savemyr som ligger øverst i det meste brukte sti-nettet langs elva ryddes og tilrettelegges for allment friluftsliv av Lillesand speidergruppe. Speiderne verner om de gamle kulturminnene og sikrer utsyn til vassdraget fra hustuftene. Speidergruppa har som mål å samarbeide med kommunen for å få til universell utforming på sti fra Heldal stem inn til Savemyr, og har ønske om å få realisert universelt utformet toalett på Savemyr i løpet av planperioden (2020-2031).

Etablering av en kyststi i fylket vårt ville gitt allmennheten nye innfallsporter til en stadig mer privatisert kyststripe. Et forprosjekt for kyststi i Aust-Agder er ferdigstilt. Fylkeskommunen har vedtatt å ta initiativ til videre dialog med kommunene for å drøfte hvordan en kan samarbeide om å realisere en sammenhengende kyststi.

I sentrum er det ønskelig å få etablert strandpromenader på strekningene Langbrygga-Julebauen og Sandra Point-Bergstø, samt på sikt en attraktiv sammenhengende turpromenade mellom Langbrygga og Dypvannskaia. Prosjektene vil både styrke Lillesand sentrum og gi nye tilbud i de sentrumsnære boligområdene. Disse prosjektene har dessverre blitt skjøvet ut i tid.

Parallelt med tilretteleggingstiltak, arbeider kommunen kontinuerlig med planer for sikring av nye områder for allmennhetens friluftsliv. I dag omfatter disse planene ca. 110 dekar strandareal som i godkjente reguleringsplaner for Høvåg kirkested og Kjøpmannsvik - Flesi

er utlagt til offentlig friområde. I tillegg kommer en mindre ubebygd parsell på Skauerøya. Kommunen jobber i nært samarbeid med Miljødirektoratet med å få komplettert skjærgårdsparken. Det er viktig å være på banen når private reguleringsplaner og utbyggingsplaner som kan berøre allmennhetens interesser fremmes. Eventuelt grunnverv forutsettes i sin helhet finansiert med statlige midler fullt ut.

Det er viktig å sikre god tilgjengelighet inn til turområdene i kommunen for både gående, syklende og kjørende, og at denne ikke forringes når det legges ut nye felt til boliger eller annen virksomhet. Reguleringsplaner er et verktøy for å oppnå dette, og i neste instans er tilrettelegging av parkeringsarealer et sentralt virkemiddel.

Det samme gjelder søknader om omdisponering av lekearealer i boligområder. Dette kan føre til at fellesarealer blir privatisert.

Generelt om tilrettelegging

Det er en generell utfordring å sørge for at idrettsanlegg, nærmiljøanlegg og friluftsområder tilrettelegges slik at både eldre og mennesker med funksjonsnedsettelse kan ta de i bruk. Universell utforming må tilstrebes, d.v.s. at vi tar hensyn til variasjonen i funksjonsevne hos innbyggerne, inkludert mennesker med nedsatt funksjonsevne. I gjestehavna er det for eksempel behov for en personløfter for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Sup og Stup vannfestival 2019. Foto: Magne Haugen

Upprioritert liste over langsiktige behov i perioden fram mot 2031

Mange av innspillene på denne lista er spilt inn ved tidligere revisjoner av planen.

Ordinære anlegg/kommunedekkende anlegg	Forslag fremmet av	Når
Fast dekke på 400 m løpebane med 6 baner inkl 100 meters bane, og tilhørende bygg for tidtaking ved mål	LIL	2019
Ny hoppegrop med muligheter for tresteg	LIL	2019
Flytte anlegg for diskos, kule, slegge og spyd til areal nordvest for dagens grusbane. Alternativ plassering for kulerig og kastefelt kan være nordre halvmåne	LIL	2019
Skiløypetrase legges øst for 400 meter bane	LIL	2019
Konkurransautstyr stadion	LIL	2019
Tribuneanlegg på areal vest for hoppegrop	LIL	2019
Kiosk, toaletter, overbygde sitteplasser stadion	LIL	2019
Utbedring av hovedbanen 11-er kunstgrasbane	LIL	2019
Nordre halvmåne 11-er hovedbane opparbeides med fast dekke for friidrettsformål. Søndre halvmåne forblir uendra	LIL	2019
Utbedring av 7-er kunstgrasbane og utvidelse av denne til 11-er bane, alternativt ny 7-er kunstgrasbane på dagens grusbane (som brukes av friidrett og hundeklubb)	LIL	2019
Nytt dekke på 11-er kunstgrasbane fra 2005	LIL	2019
Utvide parkeringsarealet på stadion	LIL	2019
To stk. tennisbaner vest for dagens parkeringsplass	LIL	2019
Flytte lydighetsbane for hundeklubben til dagens tennisbane bak Møglestuhallen	LIL	2019
Utvidelse av lagerbygg i forlengelse av ekst. bygg	LIL	2019
Eventuell flytting av berørte felt for frisbeegolf	LIL	2019
Tribuneanlegg svømmehallen	LIL	2014
Klatrevegg svømmehallen	LIL	2014
Anlegg for leirdueskyting	Lillesand & Birkenes jeger- og fisk	2014
Bowlingbane Lillesand	LIL	2014
Ny gymsal/volleyballhall Tingsaker skole	Kommunen/skolen	2019
Ny gymsal Borkedalen skole	Kommunen/skolen	2019
RC-bane (radiobilbane) Lillesand	RC-klubben Lillesand	2014
Oppgradering av rideanlegget på Hæstadsetta	I L Høvdingen	2014
Padleanlegg Moelva	Padleklubben	2014
Hundeløyper og agilitybaner	Hundeklubben	2014
Klubbhus Verven	Padleklubben&Verven Kystkultursenter	2014
Klatretårn ved Tjuehelleren	Lillesand Vekst & Asbjørn Olsen	2019
Nærmiljø- og aktivitetsanlegg og friluftsliv	Forslag fremmet av	
Skateanlegg Høvåg skole	Rullegruppe v/foreldre ved skolen	2019
Trialanlegg Knudremyr	M A avd Lillesand	2014
Tilrettelegging uteområder Kjerkeheia	Bergstø barnehage	2014
Balløkke Skauerøya	Lions	2014
Klatrevegg Saltviga på Justøy	Justøy bygdelag	2014

Nærmiljø- og aktivitetsanlegg og friluftsliv – forts.	Forslag fremmet av	
Opprusting av uteområder og bygging av aktivitetsanlegg ved skoler og barnehager	Kommunen / FAU på skolene / foreldreutvalg i barnehagene	2014
Nytt kunstgrasdekke på ballbingen på Lillesand stadion	LIL	2019
Nytt kunstgrasdekke på ballbingen ved Høvåg skole	Høvdingen	2019
Etablering og opprusting av aktivitetsanlegg I boligområdene	Kommunen/vellagene	2014
To sandvolleyballbaner Holta	LIL	2014
Nærmiljøanlegg sjønært i Lillesand sentrum med sandvolleyball, basketball, skøyteløkke m.m. Aktuelle steder: Orehollla, Kokkenes, Julebauen og Sandsnes.	Kommunen i samarb med vellag	2014
Flytebrygge for skating i havneområdet.	Lillesand Skateklubb	2014
Oppgraderinger av nærmiljøanlegg ved Lillesand stadion – Holta aktivitetsløype med lys		2014
Tuftepark Springvannsheia	Kommunen	2019
Tilrettelegging friluftsliv Buene/Grimevann	Kommunen	2014
Kyststier. Merking av turstier langs sjøen.	Kommunen i samarbeid med fylkeskomm	2014
Turveg langs Moelva	Kommunen	2014
Oppgradering av Sandsnes friområde	Vellaget/kommunen	2014
Opprensning og tilrettelegging for bading i Borkedalsstemmen	Kommunen	2014
Fullføring av tursti/aktivitetsområde Nystem /Reveråsen	Kommunen	2019
Opprusting rasteplass Svennevig bru	Kommunen	2014
Tømming/opprensning av Springvannstemmen	Kommunen	2019
Tilrettelegging for friluftsliv Tingsakerlia-Langedalstjøenna	Kommunen	2014
Oppgradering av det merka turløypenettet	Kommunen i samarbeid med LOT	2014
Opprusting av friområder Kaldvell	Kommunen	2014
Oppgradering av Vestlandske Hovedveg	Kommunen	2014
Opprustning av Omars løype	Kommunen i samarbeid med LOT	2014
Lysløype Høvåg	I L Høvdingen	2014
Turløype Bronseplassen	Bronseplassen	2014
O-kart/nærmiljøkart Justøy	Justøy bygdslag	2014
O-kart/nærmiljøkart Ytre Årsnes/Skottevig	I L Høvdingen	2014
Oppgradering av ca. 400 m sti på sørøstsiden av Nedre Lona mellom Heldal stem og grusvei videre mot Lone stem. Universell utforming.	LOT	2014
Turveg Heldal-Kaldvell. Lyssetting av denne.	Kommunen	2014
Rideløyper	Hestemiljøet	2014
Bolter til å låse kajaker	Kommunen / skjærgårdsparken	2014
Oppgradering av badeplasser langs kysten	Kommunen / skjærgårdsparken	2014
Tilrettelegging for parkering inn mot sentrale turområder, som Olashei, Sovehei, Vardehei, Kaldvell, m.m.	Kommunen	2014
Badebinge på egnet sted	Råd for mennesker med funksjonsnedsettelse	2019
Tilretteleggingstiltak på Skauerøya, Gullholmen og Slåttholmen for mennesker med funksjonsnedsettelse	Råd for mennesker med funksjonsnedsettelse	2019
Tilrettelegging av brygge på Skauerøya samt løfteanordning tilknyttet gjestehavna	Råd for mennesker med funksjonsnedsettelse	2019
Pumptrackbane i stadionområdet	Merete Knudsen Eidesund	2019

Nærmiljø- og aktivitetsanlegg og friluftsliv – forts.	Forslag fremmet av	
Isbane i Lillesand sentrum	Merete Knudsen Eidesund	2019
«Kyst til hei»-sti langs Moelva	Lillesand speidergruppe	2019
Utvikling av Savemyr med universelt utforma sti og toalett. Benker og bord.	Lillesand speidergruppe	2019
Badeanlegg i Langedalstjønna med flytebrygger	Lillesand speidergruppe	2019
Badeplasser og badestier på egnede steder i Høvåg	Kathrine og Terje Skjerdal	2019
BMX-bane på Hæstadsletta	IL Høvdingen	2019
Pumptrack-aktivitet på Hæstadsletta	IL Høvdingen	2019
3v3 fotballbinger for minifotball på Hæstadsletta	IL Høvdingen	2019

Bading ved Springvannstemmen. Foto: Midt-Agder Friluftsråd

Eierforhold, drift og vedlikehold

Eierforhold ved eksisterende anlegg på Lillesand stadion i Holta

Anleggsenhet	Byggeår	Rehabilitert	Eier	Drift/vedlikeh
Kunstgras fotball hovedbanen	1972	2014	Kommunen	Kommunen
Aktivitetsareal Kunstgras ved hovedbanen	1972	2014	Kommunen	Kommunen
Grusbane fotball	1984		Kommunen	Kommunen
Kunstgras fotball (ferdig 2005)	1970	2005	Kommunen	Kommunen
Kunstgras fotball – ny 7-erbane	1984	2014	Kommunen	Kommunen
Ballbingen	2004		LIL	LIL
Friidrettsstadion grus	1972		Kommunen	Kommunen
Garderobebygget	1974	2013	Kommunen	Kommunen
Klubbhuset	1993/94		Kommunen	LIL
Tribuner	2012		LIL	LIL
Lager- og garasjebygg 1	1976		LIL	LIL
Lager- og garasjebygg 2	2007		LIL	LIL
Tur-/skiløype – 1,5 km	1978		Kommunen	LIL (iflg avt av 13.11.1979)
Tur-/skiløype – forlengelse 1,5 km	1992	1998(lyssatt)	Kommunen	LIL
Skiløype – 12 km (Omars løype?)	1992		Kommunen	Kommunen
Holta skileikområde	1995		LIL	LIL
Holta aktivitetsløype med lys	2005		LIL	LIL
Holta flerbruksflate m lys (p-plassen)	2005		LIL	LIL
Utstyrsbu hundeklubben	2007		Hundeklubben	Hundeklubben

Foruten alle gymnastikksalene ved skolene som selvfølgelig er kommunale, eier kommunen i dag Møglestuhallen ballhall og svømmehall, Høvåghallen og Holtahallen. Idrettsanlegget på Hæstadsletta i Høvåg eies av I.L. Høvdingen på kommunal grunn. Den nye turnhallen som bygges nå skal kommunen også eie.

Vedlikehold og drift av eksisterende anlegg

Vedlikehold og drift av anleggene er og vil fortsatt være en stor utfordring. Generelt er kommunens økonomiske og personmessige ressurser til drift og vedlikehold av områder og anlegg for idrett og friluftsliv svært knappe. Det er dessverre ikke samsvar mellom de oppgavene som det forventes at kommunen skal gjøre og de ressursene som er tilgjengelig. Denne planen forutsetter ikke endringer i eksisterende ansvarsforhold. Kommunens økonomi tilsier ikke at flere driftsoppgaver automatisk kan tas over kommunale budsjetter.

Det er avdeling for utedrift i kommunens tekniske sektor som har driftsansvar for idrettsanlegget på stadion, i samarbeid med Lillesand idrettslag. Lillesand I L leier lysløypetraseene av kommunen i følge avtale av 13.11.1979. LIL har ansvaret for vedlikeholdet av løypene. Strømutgiftene for lysløypa betales av kommunen. Det kan av og til oppleves som problematisk at utstyret som finnes på stadion i Holta eies dels av kommunen og dels av LIL. Men vi har stort sett oversikt over hvem som eier hva.

LIL har spilt inne et ønske om økt banemester- og vaktmesterkapasitet.

I L Høvdingen eier idrettsanlegget på Hæstadsletta på kommunal grunn. For drift av anlegget gis det et tilskudd til I.L. Høvdingen på 20 000 kr årlig. Det må vurderes om driftspersonellet på stadion i Lillesand også kan jobbe noen timer på Hæstadsletta innafor sin arbeidstid. Høvåghallen er kommunal, men I L Høvdingen har ansvaret for fritidsbruken av denne i samarbeid med brukerstyret.

Idrettslagene betaler trenings- og arrangementsavgifter for leie av idrettshallene og gymsalene, samt kampavgifter for bruk av stadion, for seniorlag over 18 år. Trening og kamper for alle under 18 år er gratis, også på stadion. P g a at I L Høvdingen i praksis drifter Høvåghallen på kveldstid og i helgene, er de fritatt for leie av Høvåghallen.

Generelt er det behov for en gjennomgang av ansvarsdeling og grensesnitt mellom kommunen og idrettslaga når det gjelder utstyr i idrettshallene; hvem eier hva og hvem har ansvar for reparasjoner og vedlikehold samt innkjøp av nytt.

Nærmiljøanlegg som ballbinger og andre aktivitetsanlegg ved skoler og kommunale barnehager er kommunens ansvar, mens nærmiljøanlegg i boligområdene er vellaga ansvarlige for. Kommunen trår til ved større vedlikeholdsarbeider. Et unntak er skateparken i Nedre Hestheia som kommunen har ansvaret for.

Oppfølging og vedlikehold av friluftsområdene våre inklusive Skjærgårdsparken er i hovedsak et kommunalt ansvar. Eksempler på slike er Kaldvell, Springvannsheia, Borkedalen rundt og Reveråsen/Nystem står for tur. Disse krever mye vedlikehold spesielt vår og sommer. Kommunen drifter de fleste badeplassene i dag. Lillesand og omegn turistforening (LOT) gjør en stor innsats med vedlikehold, rydding og merking av turløypenettet mot en årlig godtgjøring. Lillesand speidergruppe rydder Skjødøya og Lyngholmen hvert år, og som gjenytelse disponerer de en gratis jolleplass. Lillesand motorbåtklubb får en årlig godtgjørelse for oppsyn av båthavnene.

Virkemidler for gjennomføring

Avtaler og regulering

Forutsetningen for gjennomføring av samtlige prosjekter på idretts- og friluftslivssektoren er at lokalisering av anlegg avklares gjennom kommunens løpende arealplanlegging. Kommuneplanens arealdel legges til grunn slik det framgår av arealplankartet. Sikring av grunn bør primært skje ved frivillige avtaler med grunneierne, sekundært ved ekspropriasjon. Viktige virkemidler ellers for å nå målsettingene er utvikling av gode samarbeids- og saksbehandlingsrutiner internt i kommunen og eksternt rettet mot idretten og foreninger, samt utvikle gode forvaltings- og driftsplaner.

Finansiering

Finansieringen av idretts- og nærmiljøanlegg ordnes som oftest ved en form for spleiselag; ved spillemidler, kommunale midler, egne midler og dugnad. Ved sambruksløsninger kan også tilskudd til lokale kulturbygg komme inn. Det vises for øvrig til departementets forskrifter og bestemmelser om stønad av spillemidlene til idretts- og friluftslivsplaner. Til etablering av friluftslivsplaner gis det, foruten spillemidler, tilskott fra statlige friluftsmidler fra fylkesmannen, samt fylkeskommunale friluftslivsmidler.

Godkjenning av ferdigstilte anlegg

Etter pålegg fra kulturdepartementet har den enkelte kommune i dag et utstrakt godkjenningsansvar. Foruten ansvaret for forhåndsgodkjenning av planer har også kommunen ansvar for oppfølging av byggesaken på byggeplass, attestering av framdrift ved delutbetaling og plikt til å etterse, evt. attestere at byggearbeidene er fullført i.h.t. godkjente planer. Godkjenning av ferdigstilte anlegg ordnes ved et samarbeid mellom teknisk og kultur. Dette gjelder både idrettsanlegg, aktivitetsanlegg og lekeplasser.